

**רשימת ספרי 'בן מלך':
שיצאו לאור עד עתה:**

- חג הפסח
- ספרית העשרות וחג
- חשבונות
- ימי כיבו המצרים - מלח
- ומלכו
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חשבון
- ימי המצרים
- הגדה של פסח
- בעניני מצותי המצויית
- שמואל
- חשבון ומספר
- שיר השירים
- שבת דוש
- ספרות המצויית
- חשבון ומספר
- שיר השירים
- שבת דוש

ניתן להשיג: mechonbennelch@gmail.com | Warehouse: 8482450220

בארה"ב ניתן להשיג: sales@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

פרשת צו - שבת הגדול
גליון מס' 99

בסייעתא דשמיא

אוצרות
בן מלך

מתורתו של מו"ח רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת צו

'הוצאת הדשן', ובנוסף ישנה גם עבודת 'תרומת הדשן' יום לשים מן האפר שעל המזבח 'אצל המזבח'. וכן משמע מדיני עבודה זו שיש בכך עבודה חיובית, שלכן 'תרומת הדשן' טעונה בגדי כהונה ופיס וקידוש ידיים ורגליים, כמבואר במסכת יומא (יב. כב.). ואינו מובן מה החשיבות והמשמעות בכך שמקבצים את הדשן ומניחים אותו **אצל המזבח** כעבודת יום יום.

ובספר החינוך (מצוה קלא) כתב: 'משרשי מצוה זו, להגדיל כבוד הבית ולהדרו בכל יכלתנו, ונוי הוא למזבח לפנות הדשן ממקום שראוי להדליק בו האש. ועוד שהאש דולק יפה כשאין תחתיו דשן, ומשמע מדבריו

הורים את הדשן אשר תאכל העולה על המזבח ושמו אצל המזבח (ג, ה)

כאן נאמר לתת את הדשן 'אצל המזבח', ובפסוק הבא אמר להוציא את הדשן 'אל מחוץ למחנה אל מקום טהור'. אך כפי שפירשו בחז"ל והמפרשים הן שני שלבים. מצוה אחת שהיא בכל יום יום, שהיה הכהן עולה על המזבח וחווה מלוא המחאתה מן הגחלים שנתעכלו בלב האש, ויורד למטה לארץ, ומורידים לרצפה אצל המזבח, וצובר את הגחלים בסמוך לכבש המזבח - רחוק שלשה טפחים - ונבלע במקומו (ועיי' תוס' זבחים סד. ד"ה דישון), זו היא מצות 'תרומת הדשן', ומצוה נוספת, שכאשר נצטבר על המזבח הרבה דשן ואפר, ואין מקום למערכה, היו הכהנים מוציאים אותו אל מקום טהור מחוץ לעיר ואין זה חובה בכל יום (כדעת רש"י כאן). ויש הסוברים שגם הוצאת הדשן מחוץ למחנה היה בכל יום (עיי' משנה למלך תמידין ומוספין ב, ג).

אמנם אף שעבודה זו נקראת בגמרא 'עבודת סילוק' לעומת שאר העבודות שהן 'עבודת מתנה' (עיי' יומא כד.), ולכאורה משמעות הדבר שעיקר תכלית עבודות אלו של דשן, הוא בגדר פינוי המזבח מן הדשן מצד כבודו שהמזבח צריך להיות מנוקה מדשן.

אכן צריך להבין, שא"כ שהרמת הדשן היתה רק לשם פינוי וסילוק גרידא, מה פשר שני חלקי העבודה הזו, שחלק מהדשן המצטבר סולק מחוץ למחנה והיא

בגליון

פרשת צו

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

בענייניא דיומא

שבת הגדול..... עמוד 2

חג המצות..... עמוד 9

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הנכבדים מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו

הרה"ח ר' **אורי שפירא** שליט"א   הרה"ח ר' **אהרן קירשנבוים** שליט"א
לרגל הולדת הבן   לרגל אירוסיו בנו עב"ג

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד להם ולמשפחתם להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנחות ותרומות 'פרנס השבוע/ החודש'
אפשר להתקשר לטלפון מס' 8422488-054

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל- 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל- 052-7616048

אדר תש"פ

בגזית ה' יתברך

זה יהיה לכם מקודש הקדשים בשורה טובה לקהל לומדי התורה והוגיה

שמחים אנו לבשר ללומדי התורה בכל אתר ואתר,
על צאתו לאור עולם והפצתו של הספר לו ציפו רבים

בן מלך על התורה ויקרא חלק א

מאת

מרן רבינו הגדול בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

אשר שמשיא זכו ליה לפתוח שערי אורה בדרכי לימוד
המקראות בדרך המפרשים הקדמונים ראשונים ואחרונים ו"ל
זכה לבאר בבהירות כמין חומר כיצד דרשות חז"ל משתלבים
ומתאחדים עם פשוטו של מקרא ופיקע שמיה זה מכבר בכל
מקצועות התורה והעבודה ובביאורי החומש.

ועתה זכינו לבושם הזה שעדיין לא בא כמותו כאשר פרש את
אדרת ביאורו על ספר 'ויקרא' בסגנונו המיוחד, לבאר מעשה
הקרבנות והלכות הקדשים וכל ענייני פרשיות אלו, וממש בקע
אור חדש בשחקים.

טעמו וראו!

ומתוק האור וטוב לעיניים לראות את השמש

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות, אצל נציגי הקהילות
ובמסמן בן מלך בכתובת mechonbenmelech@gmail.com

באר"ב ניתן להשיג בכתובת המייל maadoney@gamil.com
בברכת התורה
הנהלת מכון 'כתבי בן מלך'

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עלון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע
בכתובת המייל: mechonbenmelech@gmail.com

עקב המצב ניתן להזמין בטלפון 054-8422488, ושליח יביא לכם את הספרים לבית

בשורה טובה למבקשי ה' ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

שלוחה 1-3-5

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייניא דיומא
שמעו ותחי נפשכם

ויחי רצון שנטפה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

- ספרים
- למקור הטעה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על תפנית חומשי תורה
- שיעורים
- על חז"ל
- ספרים
- המת והמחשבה
- ביאורי סודות
- ספרים
- אמונת ומסורת
- בטאון
- תורה ודעה
- אומנים
- תורה ודעה

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מחשבה מכון

תלמידי 24 מטה במטה

עמודות השנה כפוי מנסת
לשמעון מיקווי רבינו
מחלקים לפי נקודים
בכל התחומים

המשת ספרו בן מלך
בעזרת המועדית ברום העולם

טלפון והחזרה: 054-8422488

כתובת: אוהב ישראל 1/9

ביתר עילית

קמפוס מוסדות לפי מקום 46

תלמידי הארצות

mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

דבר המכון

יחד עם כל באי עולם, אנו חיים עתה בתקופה ייחודית, ימי חרדה והתחזקות, מאורעות כבירים שלא התרחשו מיום בראו ה' אדם על הארץ. תקנות מגבילות למען הצלת החיים וההסתופפות המאולצת בבתיים מצרית את חיי כולם, ובייחוד על שומרי התורה והמצוות אשר סגירת בתי הכנסיות ובתי המדרשות, היא עבורם מכה אנושה וקשה עליהם כחורבן בית המקדש.

בשעה זו, תלמידי רבינו בעל ה"בן מלך" אשר קנו ממנו הליכות חיים, מוצאים בלבם תעצומות נפש באופן אישי, להתחזק בשמחה ומצב רוח מרומם על עצם תסיסת החיים, ולחצוב מקרבם נביעות של חיות ואושר על היותנו בני א-ל חי, שאינה תלויה בדבר ואינה זקוקה לציבור וחיי קהילה.

בעיצומם של ימים אלו בהם התפרקו רוב המסגרות, ואף רוב העובדים הוצאו לחופשה, ממשכים עורכי המכון לעמול על כתבי ושיעורי רבינו, ולהעלות עלי גיליון את ספרי בן מלך הבאים, במקום בטוח מתוך ביתם עמלים הם יומם ולילה על פענוח דברי תורתו המופלאים, מתנתקים מהמולת המאורעות ומתרכזים בכל כוחם בעבודה החשובה אליה מצפים שוחרי התורה, מאחדים הם שיעורים מוקלטים עם כתביו המתומצתים, מתוך עיון בכל המקורות המצויינים בהם, מתעמקים בכונת דבריו עד להארת העיניים מאת ה' בהבנה ברורה בדבריו. וכך אורגים הם את המסכת נימה לנימה, וממלאים את הקנקנים מיינו הבשום של רבינו, בכרכי בן מלך הנרקמים והולכים: ויקרא חלק ב', במדבר חלק ב', כרך העתיד לצאת לאור בקרוב, לקראת הגעת הציבור לספר במדבר בימי הקיץ הקרובים.

הציבור הרחב של חברי המכון תומכים ידידים ואוהדים, יודעים להעריך את הפעילות החשובה של המכון והנהלתו הממריצה בכל עת את עבודת העריכה, וממשיכים להושיט יד תמיכה איתנה.

ומכאן הקריאה אליכם, בידכם תלוי הכל, בזכותכם אנו זוכים לכל העשייה והספרים וליהנות מדברי התורה הייחודיים של רבינו, ובכך להמשיך את מורשתו ולהיקרא תלמידיו, גם לאחר הסתלקותו. חזקו ואמצו לבל תמוט ידכם, ואדרבה, בשעה קשה אנו זקוקים לתוספת חיונות, כל מי שבידו להוסיף, כל מי שעדיין לא הצטרף למעגלי התומכים נקרא אל הדגל.

הנהלת המכון מודיעה כי לקראת חג הפסח הבא עלינו לטובה ניתן להשיג את ספרי בן מלך - "הגדה של פסח - בן מלך", ו"שיר השירים - בן מלך". מי שעדיין אין נמצאים ברשותו ספרים אלו, יכול לפנות אל הניציגים או אל ההנהלה, ויענג בדשן הרוחני את נפשו.

ומסימני הגאולה המתנוצצים ומתרבים במהרה נבוא אל הגאולה בפועל בתשועת עולמים, וניצל כולנו מובלי משיח ומכל מיני משחית, פתח רחב של ישועה יפתח אלינו בו נצא מאפילה לאורה ומהסגר לגאולה, וחיש נאכל מן הזבחים ומן הפסחים, ונחוג את חג המצות בשמחה ובדיעות, בביאת גואל במהרה בימינו.

שמצוה זו היא מפני 'כבוד המזבח'. אולם עדיין אינו מבורר דאם כן מה ענין זה לפרשת 'תורת העולה', שבוה עסקינן בפרשתנו. וגם צריך ביאור מה משמעות הנחתו 'אצל המזבח'.

והנראה לבאר, שמצוה זו יסודה בהתמדת תורת העולה, היינו להנציח את העולה שכבר נקברה על גבי המזבח, ולהותירה אצלו לרצון לפני ה'. כי הדשן הנותר מן הקרבן יש בו ענין של 'זכרון' המהווה כעין המשך למציאות הקרבן.

וכה הם דברי הריטב"א ביומא (כ): 'ודכולי עלמא מצות הרמת הדשן מאיכול בשר העולה'. וכונתו שלא היה חותה מן הגחלים של עצי המערכה אלא של איברי העולה שנתאכלו, שנאמר והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה, ובפשוטות זו היא גם כוונת רש"י כאן: 'אשר תאכל האש את העולה - ועשאתה דשן, מאותו דשן ירים תרומה'. ומקורו בתורת כהנים. [ובמנחת חינוך (מצוה קלא) דייק מזה ש'אם לא היו קרבנות לא היתה מצוה זו'. ולפי דברי החינוך המובאים לעיל צ"ב בזה].

זהו מה שאמר דוד בתהלים (כ, ד) "יזכור כל מנחותיך ועולתך ידשנה סלה" - שעל ידי שנמצא דשן הקרבנות לפני ה', והוא מביט בדשן בכל עת, בכך אנו זכורים לפניו ברצון תמיד. ואין זו בקשה מליצית בלבד, אלא שבאמת היתה עבודה כזו מדאורייתא המביאה לכך שהעולות ידשנו סלה. על ידי שהורם הדשן והושם אצל המזבח.

[על דרך שדרשו במדרש (מדרש תהלים כ) על פסוק זה: 'ועולתך ידשנה סלה. זה יצחק שנעקד על גבי המזבח לעולה, ואשר עליו אמרו: אפרו של יצחק כאילו צבור על גבי המזבח. כשם שהקב"ה זוכר תמיד את עקידת יצחק כי אפרו כאילו צבור על גבי המזבח לנצח, כך ציוה לנהוג בעבודת הקרבנות בפועל ממש,

1. וזה לשון השפת אמת (צו, תרמו): במצות תרומת הדשן שהיה נבלע אצל המזבח, להראות שזכות הקרבנות נשאר קיים לדורות, וזה שכתוב "יזכור כל מנחותיך ועולתך ידשנה סלה", שדשן העולה שנבלע נשאר הזכות קיים לדורות'.

אשר חלק מה'דשן' נשאר להיות תמיד בסמוך למזבח, ובכך העולה אכן 'מדשנת' כלומר מבטאת את קיומה ברציפות על ידי ראיית הדשן, ומעלה ריזיו לפניו כפי שהוא באפרו של יצחק, שלגודל מסירות נפשו זכרונו תמיד לפני ה', אלא בקרבנות ישנה עבודה זו במציאות ממש, שדשן הקרבנות נמצא לפניו סלה אצל המזבח].

ואף שתרומת הדשן אמנם מוגדרת כ'עבודת סילוק', אולם סילוק זה גופא יש לעשות במקום שיהיה זכור תמיד לפני ה', והיינו לשים אותו 'אצל המזבח'. ובאשר כן הרמת הדשן היא חלק מתורת העולה. וכשם שאש המזבח תוקד ולא תכבה, כך גם אחר העבודה נשאר הדשן צבור בסמוך למזבח.

ומן הטעם הזה תרומת הדשן היא עבודה הכרחית ומצוה חיובית בכל יום ויום, ולא רק כשנאסף הרבה דשן על המזבח. שכן עבודה זו יסודה בפרשת 'תורת העולה', כחלק ממצות עמידת העולה התמידית, שכפי המתבאר זו כוונת סדרת הכתובים שלפנינו, שהעולה צריכה להיות תמיד לפני ה'. ולכן גם אחר שנקטרה, נתעכלה ואף נשרפה לגמרי, הרי גם בדשנה ישנה עדיין עבודה, להרים הדשן, ולשימו אצל המזבח, להיות זכורה לפניו תמיד - 'ועולתך ידשנה סלה'.

ואמנם הוצאת הדשן מחוץ למחנה - זו כבר איננה 'עבודה' כחלק מענין מזבח העולה, אלא נזכר בפרשה זו בדרך אגב, שאם נצטבר הדשן עד שאין מקום על מערכת המזבח, אזי יוציאוהו אל מחוץ למחנה. וכאן כבר אין מקום מוגדר היכן ישימו את הדשן הזה, שאין בכך שום עבודה חיובית, ורק אמרה תורה להוציאו 'אל מקום טהור', ולא להשליכו ולאברו לגמרי. ואף אסור בהנאה (רמב"ם תמידין ומוספין ב, טו), [ועיין בכל זה בגמרא (יומא כג:), וברמב"ם ובמשנה למלך בארוכה (שם הלכה י), בנידון אם גם 'תרומת הדשן' נעשית בבגדים פחותין, ובדין 'הוצאת הדשן' אם הוי כלל עבודה וצריכה בגדי כהונה].

* * *

וזאת תורת המנחה... והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו... חלקם נתתי אותה מאשי, קודש קדשים היא כחטאת וכאשם. כל זכר בבני אהרן יאכלנה (ו, י, יא-יג)

בפרשת ויקרא נאמר רק שהנותרת מן המנחה ניתנת לאהרן ולבניו (ב, ג), וכאן פירטה התורה שהיא נתונה לאכילת אהרן ובניו, וכן מפרש יתר דיני האכילה "מצות תאכל במקום קדוש" וגו', ועוד מפורש כאן

[ובפרשת ויקרא שם] כי חלק הכהנים הוא מאשי ה', ו'קודש קדשים היא כחטאת וכאשם'.

התורה קובעת בזה את גדר המנחה שביסודה היא 'מאשי ה'', כלומר שמצד גדר הבאתה נתונה היא כליל לה', ובזאת שונה היא מקרבן שלמים שהוא קדשים קלים, כלומר שאינו מיועד מעיקרו כולו לגבוה, אלא זבח משותף לגבוה ולהדיוט. לעומת המנחה שכולה מיועדת לגבוה, ולכן היא גם נמנית בפרשת ויקרא מיד אחר סוגי קרבנות העולה, וקודם פרשת השלמים.

ומה שהיא אינה נקטרת כולה אלא שהנותרת ממנה נאכל על ידי הכהנים, הוא מצד חסרון המעלה שאינה קרבן מהודר כמו עולה הבאה ממין החי, מבהמה ועוף, ולכן אין בה את המעלה שתהא נקטרת כליל, אלא רק הקומוץ עולה להקטרה, והחלק הנותר מהמנחה הנותנה לגבוה נאכל לכהנים, אולם אין צורת הדברים שאכילת הכהנים היא מצד חלקם העצמי ככהנים כמו בשלמים, אלא חלקם הוא נתינה מאשי ה', אשר אכילתם היא בשליחות גבוה וכאכילת מזבח.

ומן הטעם הזה נאמר הדין ש'כל זכר בבני אהרן יאכלנה', שלא כחלק השלמים הנאכל לכהנים, שהוא נאכל גם לבנות אהרן כמפורש בכתוב (להלן י, יד, ובמדבר יח, ט), כיון שהתם הוא חלק כהנים לכל דבר. אבל שיירי המנחות, הם מצד עצמם קודש קדשים, והכהן אוכל מאשי ה', ואכילה זו נתונה רק לבני אהרן הזכרים. זאת ועוד גם מקום האכילה שונה במנחה מבשלמים - שהמנחה נאכלת 'במקום קדוש', לעומת השלמים שנאכלים 'במקום טהור', כמו שמפורש לקמן (י, יג-יד).

והוא מה שסיים הכתוב 'קדש קדשים היא כחטאת וכאשם', כלומר שגם בחטאת ואשם ישנו גדר זה, שאף שהם 'קדש קדשים', דהיינו שהם מיועדים לגמרי לגבוה. בכל זאת אינם מוקטרים כליל, אלא רק האימורים עולים להקטרה, ואילו שאר הבשר נאכל על ידי הכהנים.

ובחטאת ואשם, הטעם שאינם מוקטרים כליל נראה שהוא מצד תוכן הקרבן, שבא על חטא, וחסר בשלימות החיוביות שיעלה כליל להקטרה, ולכן שאר הבשר הגם שהוא חלק גבוה, נדחה מהקטרה ונאכל על ידי הכהנים. ועל ידי אכילתם ממלאים את מקום אכילת המזבח, ונחשב לבעלים כאכילת גבוה, וכמו שכתוב להלן (פסוק כב) 'כל זכר בכהנים יאכל אותה קדש קדשים הוא'. וכן כתיב בפרשת מתנות כהונה בקורח (במדבר יח, ט) 'זה יהיה לך מקודש הקדשים מן האש, כל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמם אשר ישיבו לי, קדש קדשים לך הוא'. והוא כלשון הכתוב כאן במנחה,

שיירי המנחה והחטאת הם בגדר נתינה של חלק גבוה מאישי ה', 'מן האש'. והוא מה שאמרו (פסחים נט): 'כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים', מאחר שאכילתם היא עבור אכילת גבוה.

* * *

לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותה מאישי (י, ו)

פירש רש"י: 'לא תאפה חמץ חלקם - אף השייריים אסורים בחמץ'. ומקורו במשנה מנחות (נה). שיש לא תעשה אם החמיצו השייריים, ולמדו זאת מהפסוק שלפנינו, דאפילו 'חלקם' לא תאפה חמץ.

אמנם זהו לפי מדרשו, כי לפי פשוטו תיבת 'חלקם' קאי על ההמשך, כלומר: מדוע 'לא תאפה חמץ' כי 'חלקם נתתי אותה מאישי', כלומר שחלקם של הכהנים גם הוא מאישי ה', ומאחר שכבר נתפרש לעיל בפרשת ויקרא האיסור של "כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אישה לה" (ב, א), בא הכתוב לומר דלא רק הנקרב על המזבח לא תעשה חמץ, אלא גם הנאכל לכהנים משיירי המנחות אף הוא לא יאפה חמץ. וכן פירש החזקוני.

ונמצא כי הדרשה של תיבת 'חלקם' באה להסביר את יסודה של ההלכה הזו המובן גם מפשטות הכתוב, דאף לפי פשוטו בא הכתוב לומר שהחלק של הכהנים בעצם אינו 'חלקם' כי אם 'חלקם - מאישי ה', ואין זה כתרומה שהוא חלקם של הכהנים וממונם לכל דבר, אלא [כהמשך הפסוק]: "קודש קדשים היא כחטאת וכאשם", כלומר אף שהוא חלקם אבל מאישי ה' הוא. והכתוב מבאר לן בזה, שאותו איסור שישנו בתורה שלא להחמיץ את מאכלי גבוה הנקרבים על גבי המזבח, ישנו גם בשיירי המנחות הנאכלים לכהנים. אלא דלפי מדרשו כל זה מונח בתיבת 'חלקם', דדרשינו: לא תאפה חמץ אפילו חלקם.

וזהו המשך לכתוב הקודם שנאמר בו: 'ההנותרת מן המנחה יאכלו אהרן ובניו, מצות תאכל במקום קדוש בחצר אהל מועד יאכלוה', כלומר שזו אכילת קודש שלכן נאכלת בחצר אהל מועד, ולפיכך גם 'מצות תאכל - במקום קדוש'. וזהו אשר בא הכתוב לומר כי מאכלי ה' - בין הנקרב על המזבח ובין הנאכל לכהנים - מאכלי מצה יהיו.

* * *

עשירית האיפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר

ומחציתה בערב... חק עולם לה' כליל תקטר (ו, ג-טו)

קרבן מנחה זה מנחת כהונה הוא, שכן ההדיוט

מקריב אותו ביום חנוכתו לכהונה, וכן הכהן גדול מקריב אותו תמיד בכל יום.

יש להבין מדוע יקריבו לשם קדושת כהונה קרבן 'מנחה', והלא המנחה היא קרבן דל שרק העני מביא אותה בדרך כלל, ולמה לא יביאו לכהנים קרבן מן החי שיש להם חשיבות יתירה לעומת המנחה הדלה. ועיין באברבנאל שפירש, דבכך שהכהן גדול מביא ג"כ מנחה כמו עני, לא יבושו העניים ואף הוא יכניע את לבבו, עי"ש.

ואשר נראה בזה לפי פשוטו, דבכך שקבעה התורה דרך מיוחדת לאופן הקרבת מנחת כהונה, והבדילתה משאר המנחות המובאות על ידי בני ישראל, שכהן המביא מנחה דינו 'כליל תהיה' כמפורש בסמוך (פסוק טז), ושלא כשאר מקריבי המנחה שאינם מקריבים על המזבח כי אם את הקומץ, כדלעיל (פסוק ח). לכן כדי לבטא את חביבות קרבן כהונה, הוקבע להקריב מנחת כהונה, שבכך דייקא מתבטאת חביבות קרבן כהונה, שיש עליו דין 'כליל תקטר'. וניכרת אפוא מעלתו של הכהן בקרבן של מנחה דוקא.

כי בקרבן מן החי לא היה שייך ביטוי זה של חביבות 'קרבן כהונה', שכן גם אם היה נקבע שיהא נקטר כליל, לא היה בזה שום ביטוי של חביבות מיוחדת ל'קרבן כהונה', שהרי כל קרבן עולה, בין של כל ישראל ובין של הכהן, דינו כך להקטירו כליל לה', ואין בכך שום יתרון מעלה בעולתו של הכהן, ולא היה ניכר בכך שהוא 'קרבן כהונה' דייקא. ורק במנחה שייך לקבוע דרך מיוחדת זו לקרבן כהונה - שתהא 'כליל תקטר', בשונה מכל שאר מנחות דעלמא שאין בהן דין כזה, ובכך באה לידי ביטוי חביבותה המיוחדת שהיא 'מנחת כהונה', וזו מעלתה וייחודה.

וכשם שכהן המקריב מנחה דעלמא נאמר בו להלן הדין של 'כליל תהיה', כך גם מקריבים לכהנים את קרבן כהונה במנחה ולא בזבח, כי לא שייך ביטוי מיוחד להיותו קרבן כהונה כי אם במנחה.

* * *

הכהן המחטא אותה יאכלנה... כל זכר בכהנים

יאכל אותה (ו, יט, כב)

הכתוב נוקט פעמיים את אוכל הקרבן, כשמבואר מן הדברים שכל זכר מן הכהנים רשאי לאכול את החטאת, אך ההלכה היא שיש להקדים ולתת לכהן שעוסק בעבודת החטאת - הכהן המחטא אותה הוא יאכלנה, אלא שהוא יכול לחלק לכל כהן שירצה. וכדברי רש"י

כאן: 'ואי אפשר לומר שאוסר שאר כהנים באכילתה חוץ מן הזורק דמה, שהרי נאמר למטה כל זכר בכהנים יאכל אותה'.

וכיצא בזה הוא להלן בתורת האשם שנאמר בו גם כן: "כל זכר בכהנים יאכלנו... כחטאת כאשם תורה אחת להם, הכהן אשר יכפר בו לו יהיה" (י, 1-1). הרי שבשניהם כל כהן זכר רשאי לאכול מן הבשר, אך יש דין לתת בשרם לכהן המכפר ועוסק בקרבנם. וכך היא המצוה לכתחילה (העמק דבר לנצי"ב).

אמנם יש שינוי בסדר הדברים, בעוד שאצל האשם מקדים הכתוב לומר 'כל זכר יאכלנו', ורק אח"כ מפרש כי 'הכהן אשר יכפר בו לו יהיה', הנה אצל החטאת מקדים בתחילה את הכתוב שלפנינו ואומר 'הכהן המחטא אותה יאכלנה', ורק להלן אומר 'כל זכר בכהנים יאכל אותה'. ושינוי זה בסדר הדברים בין פרשה לפרשה צריך תלמוד.

ואשר נראה בזה, דבחטאת מה שהכהן המחטא אותה יאכלנה, אין זה כזכות של תשורה ושכר על העבודה, אלא שכך הוא מהלכות סדר מעשה החטאת - שהכהן המחטא אותה יאכלנה. שאכילת הכהן היא חלק מן הכפרה ומסדר החטאת, ועל כן מתאים שהכהן המחטא אותה הוא יאכלנה, כי זה שהתחיל בכפרה ובחיטוי ראוי הוא שיאכל אותה. אלא שבא הכתוב השני ואומר, דלא דוקא העוסק בחטאת הוא האוכל, אלא רשאי להתחלק בזה עם שאר הכהנים - וכל זכר בכהנים יאכל אותה.

אבל להלן באשם שלא הקדים הכתוב לומר 'הכהן המכפר לו יהיה', משמע שאכילת הכהן 'המכפר' אינו דין בעצם האשם, שמי שמתעסק באשם הוא יאכלנה, ואין בכך שום תוספת מעלה בגוף הקרבן. אלא שבתוך כלל הכהנים שרשאים לאכול מן האשם, יש דין מיוחד שהכהן אשר יכפר בו לו יהיה, שיש לו זכות להיות ראשון לכולם. ומזה הטעם הקדים שם מעיקרא את דין האכילה לכל זכרי הכהנים, ורק אח"כ סיים ואמר 'הכהן אשר יכפר בו לו יהיה'. משא"כ בחטאת, אכילת הכהן המחטא אינה רק עילוי וזכות לכהנים, אלא שכך היא הצורה הנכונה מצד עצם סדר הקרבת החטאת, ולכן מקדים זאת ראשונה.

אכן נראה, דלמעשה גם בחטאת ישנה הסיבה הזאת ג"כ שהכהן המכפר יאכל אותה, לא רק מחמת עצם סדר הקרבת החטאת, אלא גם כזכות ושכר למי שהתעסק בקרבן שהוא רשאי לאכול ראשון לכולם. וההכרח לזה, ממה שנאמר באשם: "כחטאת כאשם תורה אחת להם,

הכהן אשר יכפר בו לו יהיה", הרי שהשווה כלפי דין זה את החטאת ואת האשם, ולכאורה אם כדברינו דלעיל, הרי שני דינים נפרדים הם, בחטאת - אוכל מצד סדר החטאת, ובאשם - אוכל מצד זכות קדימה לפני שאר הכהנים. אלא צריך לומר כאמור, דהסיבה שיש להקדים את הכהן המכפר באשם, ישנו באמת גם בחטאת. אלא דמלבד זאת יש דין נוסף להקדימו באכילת החטאת, מצד סדר החטאת.

הרי אפוא שבחטאת ישנן שתי סיבות שהכהן המחטא אותה יאכלנה: [א] לשלימות סדר החטאת. [ב] זכות קדימה כלפי שאר הכהנים.

* * *

ויצק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אותו לקדשו... ויקח משה משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח ויז על אהרן על בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו אתו (ח, יב, ל)

שתי פעמים נמשח אהרן בשמן המשחה. בפעם הראשונה נמשח אהרן הכהן בלבד - בלא בניו ובגדיו, ובפעם השנייה שוב נמשח אהרן - עם בניו ובגדיו יחדיו. ויש להבין שתי משיחות הללו למה לי.

והנה המשיחה ראשונה היתה לפני הקרבת הקרבנות, והיתה רק לאהרן הכהן בלבד - ללא בניו. ואילו המשיחה השנייה היא אחרי הקרבת קרבנות המילואים [פר החטאת ושני האילים], ובה עירב משה את שמן המשחה יחד עם הדם אשר על המזבח, וכך היזה על אהרן ועל בניו ועל בגדי הכהונה.

וזו גופא היתה צורת משיחת בני אהרן, באופן המבואר בפסוק כאן, שלקח משה מן הדם ומשמן המשחה, והזה עליהם מן התערובת, ובכך הם נתקדשו לכהונה.

וכן מבואר להדיא במדרש - 'אהרן ובניו נתקדשו בשמן ובדם שנאמר 'ויקח משה משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח ויז על אהרן' וגו', מעלה נטל אהרן יותר מבניו, לפי שהיה כהן גדול, שיצק על ראשו משמן המשחה, מה שלא עשה לבניו' (במדב"ר יב, טו) [ועייין מה שהאריך בזה במלבי"ם ויקרא ח, ט].

אמנם סדר הדברים צריך תלמוד.

ונראה לבאר בזה, כי הנה משחת המשכן ומשחת הכהנים, שתי פרשיות נפרדות הן ובשתי משיחות הכתוב מדבר. בראש ובראשונה נצטווה משה למשווח בשמן המשחה את המשכן ואת כליו, כדי להכשיר ולקדש את הבית ואת כל אשר בו. לאחר מכן באה פרשת משיחת

גדול נמנה כאן בשורה אחת עם כלל המשכן וכל אשר בו.

אמנם אחר הקרבת הקרבנות היתה משיחה מחודשת, כאשר השמן מעורב עם דם הקרבנות, להורות כי הנמשחים בשמן זה שייכים ומופקדים לעבודת הקרבנות, כך שהשמן עצמו הוא כשמן של 'הקרבנות'. וכאן כבר נמשחו גם בני אהרן יחד עם אהרן בעצמו, וקידוש הכהנים כאן הוא על עבודת הכהונה הרגילה. וזה שייך יותר לקרבנות ואינו שייך כלל לקדושת כלי המקדש. אלא שאהרן הכהן נמשח גם במשיחה הלזו, שכן יש בכלל מאתיים מנה, שכהן גדול יש בכללו גם כהן רגיל. ויש לו שני הגדרים יחד.

וזהו אשר נמשח אהרן הכהן פעמיים - מצד שני דינים שונים: המשיחה הראשונה - בתורת חלק מהמשכן וכליו, והמשיחה השנייה - בתורת כהן מכהני העבודה.

וזה גם היסוד לכך שדין משיחת כהן גדול נוהגת גם לדורות משא"כ משיחת שאר הכהנים, וכמשמעות הכתוב בפרשת פקודי (שמות מ, טו) "והיתה להם משחתם לכהונת עולם לדורותם". כי משיחת הכהנים באה יחד עם משיחת כלי המקדש, שהיא משיחה אחת לדורות, וכבר נמשחו בני אהרן לכהונה, ומאז ואילך כבר אן צריכים למשיחה נוספת. וכן הוא ברמב"ם (כלי המקדש א, ז), שאף הביא את דין משיחת הכהן גדול כחלק מדיני שמן המשחה, שעל ידו קידשו את הכהנים המשוחים וכלי המקדש. אולם משיחת כהן גדול יש בה בנוסף לכך דין מיוחד של משיחה, וזה שייך בכל כהן גדול בפני עצמו בכל הדורות.

הכהנים, שאף הם - בשל היותם מקריבי הקרבנות משרתי ה' - טעונים קידוש לעבודתם, אלא שמשיחה זו היתה בנפרד, לאחר שהוקרבו הקרבנות ונזרק דמם, כדי להוות עליהם מתערובת הדם והשמן, שיש בכך הוראה מיוחדת על היותם 'משוחים לעבודה'.

ונראה הביאור בזה, כי יש הבדל בין תפקידו של אהרן הכהן לבין תפקיד בניו הכהנים, כי הכהנים מופקדים על עבודת המקדש והקרבת הקרבנות, ובשל תפקידם זה צריכים קידוש הכהונה, אולם אהרן הכהן מלבד מה שהיה גם הוא כהן כמותם, היה גם 'כהן גדול' שזוהו תפקיד אחר שהיה איש המקדש, כמו שהזכירה לו התורה: "ומן המקדש לא יצא" (ויקרא כא, יב. ועיין אבן עזרא ורמב"ן שם), דהיינו שהוא בן בית במקדש, בבחינת 'כלי המקדש'. [ועיין לעיל בפרשת ויקרא (א, ה-ה) שביארנו, כי לכן בעבודות 'הבית' מודגש בתורה שהתפקיד הוא רק לאהרן הכהן - "בהעלות אהרן את הנרות", ובלחם הפנים נאמר "יערכנו" והכוונה לאהרן הכהן - שכן על עבודות אלו הוא הממונה, והם רק שלוחיו. וכהני הדיוט ממונים על העבודה, דהיינו על עבודת הקרבנות]. וכן נאמר על הכהן גדול "וקדשתו" (כא, ה) שיש עליו קדושה מיוחדת - כענין קדושת המקדש.

ומכאן נובעות שתי המשיחות: משיחת השמן הראשונה היתה יחד עם כלי המשכן, כמפורש בכתוב (פסוקים י"ב), שנמשח המשכן וכל אשר בו, המזבח וכל כליו, וכן יצק משמן המשחה על ראש אהרן לקדשו. הרי שאהרן נמשח בחדא מחתא יחד עם כלי המקדש - הווי אומר, אהרן הכהן הוא איש המקדש והוא בעצמותו בבחינת כלי המקדש. ובשל כך הם נמשחים יחד, שהכהן

בענייניא דיומא

שבת הגדול

טעם שנקרא שבת הגדול

לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלוהיהן ולא היו רשאים לומר להם דבר, ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול.

ויש לתמוה מדוע נקבע שבת הגדול לציין את הניסים שהיו ביום לקיחת הצאן לפסח. שהרי המצוה לכאורה נקבעה מחמת שהוא יום העשור בניסן, ואם כן היה לנו לקבוע את יום העשור בניסן ליום שמחה מיוחד. ומאי טעמא נקבע לציין זאת לשבת שלפני פסח.

איאת בטור (אורח חיים סימן תל) 'שבת שלפני הפסח קורין אותו 'שבת הגדול', והטעם לפי שנעשה בו נס גדול, שפסח מצרים מקחו בעשור כדכתיב 'בעשור לחודש הזה ויקחו להם שה לבית אבות שה לבית', ופסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום חמישי, כדאיתא בסדר עולם (ומובא בגמרא שבת פט:), ונמצא שעשירי בחודש היה שבת, ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו, ושאלום המצריים למה זה לכם והשיבו

ועיין באחרונים (ב"ח, ט"ז, מ"א, לבוש) שהתקשו בזה למה תלו הנס בשבת ולא בעשרה בניסן.

היה ראוי שתהיה יציאת מצרים בשבת

הנראה לבאר בזה, שבאמת היה ראוי להיות שיציאת מצרים תהיה בשבת. שהוא יומו של הקב"ה, יום המתאים ללקיחת בני ישראל לעם ה'. וכשם שלכו"ע בשבת ניתנה תורה, כך היה ראוי ונכון שיציאת מצרים תהיה בשבת. וכבר נתבאר במקו"א כי רוב המאורעות החשובים, של השראת השכינה בישראל זימנם הקב"ה שיהיו בשבת. אשר הוא היום המתאים לקדש את ישראל, ולהנחילם את הדבקות בה' יתברך.

ואבוהון דכולהו הוא המאורע המרכזי של התגלות ה' לישראל ב'מתן תורה', ואמרו בגמרא לכו"ע בשבת ניתנה תורה (שבת פז:).

וכבר מבראשית יש להבחין בדבר שיום השבת הוא יום הנתנה שמעניק ה' בעולם. וראשונה היא שבת בראשית, שהרי הבריאה כולה הוכנה בשלימותה לשבת, ובשבת היתה הבריאה מושלמת, ואמרו חז"ל (סנהדרין לח). שהאדם נברא ביום השישי כדי שייכנס מיד לסעודה, ונמצא שבשבת ניתן העולם לברואים.

וכן מצינו שהמבול הסתיים בשבת, וכמו שאומרים בזמירות שבת "יונה מצאה בו מנוח" (תיקוני זהר תיקון כ"א דף נד). והיינו שאחר חורבן העולם, ניתן העולם בשנית לנבראים שוב ביום השבת.

כל המאורעות הגדולים לעם ישראל - בשבת

כאשר התגלה ה' אל יעקב בחלום הסולם וראה כי הנה ה' נצב עליו, והובטח מאת ה' והנה אנכי עמך, ואז נאמר - 'אין זה כי אם בית אלוקים', כלומר שאז החל השורש להשראת השכינה בישראל 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'. ומצינו בזה שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, ה'חתם סופר' (פרשת ויצא) והרה"ק מאיזביצא ב'מי השלוח' (שם), שניהם כתבו שחלום זה היה בשבת קודש, כל אחד בדרכו.

וכן אחר שגלה יעקב אצל לבן. וחזר לארץ ישראל עם משפחתו, ואז קנה את הארץ כהבטחת ה' אליו, הרי הכניסה לארץ היתה בשבת. וכדרשת חז"ל "יחן את פני העיר", שנכנס עם דמדומי חמה ותיקן עירובין.

גם המאורע המרכזי של כיבוש ארץ ישראל בידי יהושע היה בשבת, שהרי בשבת נפלו חומות יריחו כדאיאת בירושלמי (שבת פרק א הלכה ח, סדר עולם פ"א, במדב"ר יד, א). והנה יריחו היתה המפתח לכיבוש ארץ ישראל, כמו שאמרו יריחו מנועלה של ארץ ישראל.

מקח הפסח בעשור לחודש היה שורש התחלת הנס

ומעתה יש לומר, שגם התחלת הגאולה של יציאת מצרים היתה בשבת, שהרי מקח הפסח בעשור היה בשבת. ונראה שמה שיום עשור אז חל בשבת, אין זה במקרה, אלא היה בזה מטרה שמצות הלקיחה תהיה בשבת. כי התחלת לקיחתם של ישראל לעם ה' צריכה להיות בשבת.

ומה שלא נבחר יום השבת ליום היציאה, אפשר שאין יום השבת ראוי ליציאה ממצרים והליכה למדבר מצד היותו יום מנוחה. אמנם עיקר הגאולה תלויה בקרבן פסח, שעל ידי זה נתקברו לעבודת ה'. והתחלת קרבן פסח היתה בעשור בעת שנלקח הפסח וקיימו מצות משכו וקחו לכם, וכדרשת חכמים "משכו ידיכם מע"ז והדבקו במצוה". ובזה היתה ראשית לקיחת ישראל לעם עובדי ה'. והיה מאורע זה בשבת.

ועיין בפרי חדש (סימן תל) שכתב בשם מפרשים שנקרא 'שבת הגדול' על שם המצוה שנכנסו ישראל למצוות. ונראה שכוונתו למה שכתב בחזקוני על התורה (שמות יב, ג), 'בעשור לחודש הזה ויקחו להם - יום שבת היה ולפי שעשו בו ישראל מצוה ראשונה כגון מקח הפסח בעשור נקרא שבת הגדול'.

ולפי זה מבואר מאד מה שנקרא שבת הגדול, כי הוא היום של התחלת וראשית הגאולה. היום בו נכנסו ונדבקו לעבודת ה', במשיכת הקרבן למצוה. גם התחלת בחירת ישראל בה' "את ה' האמרת" שהיה על ידי קרבן פסח. היה בשבת, שבו משכו ולקחו את הקרבן למצוה.

וגם מצד הניסים והגאולה, שעשה ה' עמהם. דהיינו "וה' האמירך", גם זה התחיל בשבת. שאירעו אז ניסים גדולים כנזכר בפוסקים, והיו ניסים אלו התחלה של ניסי יציאת מצרים.

2. ועוד מצינו במדרשי חז"ל הרבה מאורעות ביסוד עם ישראל שהיו בשבת, כגון מלחמת עמלק ונצחון משה רבינו עליו היה בשבת, (ב"ר ע, טו ברד"ל). חג הסוכות הראשון חל בשבת, ואז היה גילוי השכינה הראשון אחרי נתינת הלוחות השניות ביוה"כ (הגר"א שה"ש א, ד). שמש בגבעון דום שהעמיד יהושע היה בשבת (פרקי ד"ר א פנ"ב). ועוד רבים, ואכ"מ.

חג המצות

ביטוי נפלא לעצם תכנו הכללי של חירות עם ישראל. המצה מסמלת את כל מצבינו אשר נתחדש מאז, מצבינו כעם ה', אשר ה' הוא אלוקינו והוא נעשה פודינו עזרינו ומגיננו. כאשר נעשה לאלוקינו משמעות הדבר היא שהוא יתברך מנהיג אותנו בהשגחה מיוחדת כאב הנושא את בניו ורועה את צאן מרעייתו ברחמים ובאהבה.

והנה הצורך הקבוע והבסיסי ביותר של האדם הוא המזון, והוא נאלץ בכל עת להתייגע ולמצוא את מזונו. אולם עם ישראל מזונם הוא מאת ה' להיות שהם עמו המיוחד לו והוא משגיח עליהם בהשגחה מיוחדת הוא אשר מספק להם את מזונותיהם כמלך המנהיג את עמו. וזה עיקר מהותו של החג הזה, במה שהקב"ה לקחנו להיות אצלו. להיות סמוכים על שולחנו ואנו אוכלים משולחנו של מקום.

עיקר העבדות - בהיותנו תלויים וסמוכים על שולחן פרעה

ואמנם כל עת שהיינו עבדים חסרי ארץ ומקור מחייה, הרי היינו סמוכים על שולחן פרעה, וזו אחת מן הסיבות המרכזיות להשתעבדות המוחלטת לפרעה, בהיותנו תלויים בלחמו ומימיו. ועל כן כשגאלנו ה' ממצרים, משמעות הדבר היא שמעתה הקב"ה הוא המפרנס ונותן לנו לחם ומזון בהשגחה מיוחדת. כי מבלעדי סיפוק כל צרכינו במדבר ומני אז והלאה כל השנים, 'ברעב זנתנו ובשבע כלכלתנו'. מה היתה היציאה מועילה, הרי ללא לחם שוב היינו חוזרים ומשתעבדים למצרים.

עצם אכילת לחם מורה על חירות

ומשום כך קבעה תורה את הסממן העיקרי של חג חירותינו באכילת לחם. באכילת המצה יש ציון והודאה על מה שנעשינו מאז סמוכים על שולחן ה', ביציאת מצרים נעשינו סמוכים על שולחן ה' אשר בזכות זה אנו פטורים מלהשתעבד לעם אחר, ויצאנו לחירות עולם'. וענין זה אנו חוגגים ע"י לחם - אלא שנבחר סוג לחם מסויים שמזכיר בצורתו את מאורע היציאה וניסיון. אולם יש כאן גם מטרה בעצם אכילת לחם שונה ומיוחד, עצם הלחם הוא המציין ומורה על החירות. ולא רק בזכרון המצה של החפזון, אלא זהו חג שאוכלים לחם מיוחד. כי 'לחם' כשלעצמו יש בו הוראה וביטוי של חירות וקיום עצמאי, אשר זאת יש לנו מאת ה'. [יתכן שגם אלמלא היתה היציאה באופן של חפזון, גם

אכילת המצות היא תוכנו ועצם עניינו של החג

מרכז עניינו של מועד חג הפסח, הוא מצוות אכילת המצות. וכך נקרא החג בתורה - 'חג המצות'. אכילת המצות היא המבטאת את תוכנו ועצם עניינו של החג, דהיינו זכירת יציאת מצרים.

והנה טעם אכילת המצה בחג המצות, מבוארת ומפורשת. וכפי שנתחייבנו לפרט ענין זה בהגדה של פסח, וכל שלא אמר טעם מצה לא יצא ידי חובתו. - 'מצה על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם'.

לחם עני - לחם חפזון

ובאמת הדברים מפורשים בתורה בפרשת ראה - 'לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים, למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך'. (דברים טז) בפסוק זה מפורש טעם אכילת המצה. "לחם עוני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים". מפורש כאן כי גדר המצה הוא "לחם עוני". וכן בהגדה של פסח, מקדימים לסיפור יציאת מצרים, באמירת "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים". כי לחם ששהה והחמיץ ותפח כראוי, הוא לחם עשיר וטוב. וזה הפירוש 'לחם עוני' - כי בחפזון יצאת מארץ מצרים'. שהלחם הוא לחם עני ודל בטעמו ובאיכותו, ובוהו אנו רואים חפזון. כי מחמת החפזון לא הספקנו לתת בו את כל הזמן, וכל מה שנצרך ללחם טוב ועשיר.

ונצטוונו באכילת לחם זה שכן זהו לחם שיש בו רמז המספר את מאורע החירות, שיצאנו בחפזון, כי לחם דל ועני מורה בעצם צורתו ומהותו על לחם חפזו. ובוהו אנו אוכלים מאכל שיש בו זכר ליציאה ממצרים, מאחר שיצאו בחפזון ולא הספיק בצקם להחמיץ ואכלו את לחמם כמצה, עושים אנו עניינים לזכרון אותה יציאה מעבדות לחירות, ואנו אוכלים את אותו לחם שאכלו אבותינו בשעת היציאה ההיא. לחם משונה המוכיח את החפזון שבו נעשה, ומזכיר את היציאה. ומאכל זה של זכרון, נקבע לנו לאכילתנו במשך כל ימי החג שבעת ימים.

עם ישראל מזונם הוא מאת ה'

ונראה לבאר, כי בעומק יש באכילת המצה גם

עבור מזונם. השחרור על ידי ה', מצויין על ידי כך שהוא נתן לנו מאז לחם לאכול.

בגין הרעב שהיה בארץ ישראל ירדו למצרים

והרי כל הסיבה שבגינה נתגלגלו אבותינו וירדו לגלות מצרים, החלה משום שבארץ ישראל היה רעב ולא היה לחם לאכול, וירדו אבותינו בני יעקב לשבור בר במצרים, א"כ חסרון הלחם הוא היה סיבת הירידה לגלות. ובמצרים החלו המצרים להשתעבד בנו עד שנעשינו עבדים. ואז אמר הקב"ה לישראל, הריני מוציאכם מארץ מצרים. והרי אין לכם לחם לאכול, בואו להיות סמוכים על שולחני ותצאו לחירות עולם.

ד' דרגות של לחם ה' שאכלו בני ישראל מצאתם ממצרים

והנה איתא בחז"ל כי משיוורי המצה של יום היציאה אכלו שלושים יום עד י"ד אייר. הרי שלחם זה היה "לחם נס" - לחם ה'. כמו שדרשו עה"פ (שמות יב, לד) וישא העם את בציקו טרם יחמץ, משארות צורות בשמלותם על שכמם. משארותם אלו השיריים, שיירי המצה מאותה סעודת ה' של קרבן פסח. ומשיריים אלו אכלו חודש תמים עד שהקב"ה הוריד להם את המן. וא"כ סעודותיהם במשך אותו חודש היו מלחם נס, ולחם נס היינו לחם ה'.

עוד אמרו חז"ל שאותם משארותם - אותה שארית המצה שאכלו כל אותו חודש עד שירד המן טעמו בו טעם מן - תניא אידך ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה וכי ארבעים שנה אכלו והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום אכלו אלא לומר לך, עוגות שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן. (קידושין לח.) ומן הריהו לחם ה' כפשוטו, לחם שמים.

א"כ סעודתם הראשונה בליל היציאה היתה ממש קודש, ולשאחריה שלושים יום היו שיריים מן הקודש. וביום ט"ו אייר החל לרדת להם 'מן' מן השמים. מן הוא לחם שמים. לחם ה' היורד מלעילא - מקום ה'. ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח, וימטר עליהם מן לאכול ודגן שמים נתן למו, לחם אבירים אכל איש צידה שלח להם לשובע (תהילים עח) ובגמרא - לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו (יזמא עה:). ומזון שמיימי זה נכנס בקרבם לפתוח לבם להשכילם הבנת התורה ושכל להבין. וכדכתיב (נחמיה ט, כ). ורוחך הטובה נתת להשכילם ומנן לא מנעת מפייהם וכדאיתא בזוהר - דדא איהו נהמא דאחכיומו ביה ישראל חכמתא עלאה דאורייתא, ועאלו בארחהא (ח"ב דף קפג). ומהמן אכלו עד בואם אל ארץ נושבת - ארץ ישראל.

אז היינו עושים חג עם לחם). אמנם מכיון שהלחם הוא המזון התמידי, על כן ציוותה תורה עלינו לציין זאת על ידי לחם משונה ומיוחד, כדי לבטא כי חירותנו והיותנו לעם בן חורין, ביטויה הוא בלחם מאת ה', המעניק לנו מלחמו וסומנו אותנו על שולחנו.

ונפלאים הדברים כי ביוצרות לשבת הגדול, אומרים (בקטע המרכזי של הפיוט הנאמר בקול) - יוצאי חיפזון סיפקם מזון, לשובע ולא לרוזן, קדוש. הרי להדיא שאותו מזון שסיפקם בעת היציאה, זה עניינו של חג המצות, שסיפקם מזון לשובע מאז יציאתם ממצרים.

חירות מתבטאת בלחם, עבדות היא - חוסר לחם. אולם מכיון שלחם מסוג מצה היה מאכלם בעת היציאה, לכך קבעה תורה כי המצה היא שתציין את לחם הגאולה.

עיקר מציאותו של בן חורין - בלחמו המזומן לו לאכילה

עיקר מציאותו והווייתו של האדם כמציאות עצמאית ובן חורין, היא בלחמו המזומן לו לאכילה. מי שאין לו לחם הרי הוא מוכר עצמו לעבד ומאבד את חירותו. ונעשה מאוכלי שולחן אדונו. וכפי שמצינו שעבד כהן אוכל בתרומה, כי חלק מרכזי במציאות העבד הוא מה שהוא מאוכלי לחם אדונו. וכך מסופר בתורה בפרשת יגש שכל ארץ מצרים מכרו עצמם ואת אדמתם לעבדים לפרעה, עבור הלחם בעת שנת הרעב. תחילה מכרו את בהמתם, וכאשר תם הכסף והמקנה, מכרו את אדמתם וגווייתם.

כאשר יש לאדם מה לאכול ואפילו רק לחם צר, לא ימכור את עצמו בשום אופן לעבד, כי הרי העבדות הינה השפלה נוראה. העבד אינו שייך לעצמו אלא לאדונו, והוא חסר חירות, חסר כבוד, וחסר אישיות עצמאית. יש בעבדות ירידה ופחיתות ממעלת האדם, למעין דרגת בהמה.

אך כשכבר גם לחם אין לאכול, אזי העבדות טובה ממות. וכדכתיב - 'טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר'. עניינו של העבד הוא בכך שאפילו לחם אין לו, כי אם היה לו לחם לא היה מוכר את חירותו להיות לעבד. ומשום כך, ענין היציאה, החירות והעצמאות מצויין בלחם דווקא. כי רק מכיון שנעשו ישראל סמוכים על שולחן ה', על ידי כן נפטרו מעבודת מצרים. שמעתה אינם צריכים להשתעבד לפרעה, עבור פת לחם.

העבד אינו באפשרותו להמלט, כי אין לו מזון לאכול, לא כל שכן עם שלם. אילו היו יוצאים בעצמם לא היה להם מה לאכול במדבר, הרי היו חוזרים להשתעבד

היא תחילת הכניסה והסמיכות אל שולחן ה'. סעודה של בשר ולחם, משולחן ה'. הבשר הוא בשר קדשים ממש, שהוא חלק ה' וכן הלחם - המצה, היא לחם מיוחד המורה על לחם שהחלו לקבל משולחן ה'.

סעודת הסדר באה לציין את הסעודה הראשונה אשר בה נעשינו לעם ה' והחילונו לאכול על שולחנו, ובאותה סעודה נתן לנו ה' לאכול מהמצה - הלחם שלו, ומקרבן הפסח - הבשר שלו.

בראשונים מובא מנהג קדמון, להניח בקערה על השולחן שלשה מיני תבשילים, בשר וביצה וגם דג, ואיתא (דעת זקנים מבעלי התוספות על הפסוק 'ואכלו את הבשר'), כי ענין הדג כנגד סעודת לויתן, והבשר כנגד שור הבר, והביצה כנגד העוף הנקרא 'זיו שדי'. שכל אלו יהיו בסעודת העתיד לבוא שיערוך הקב"ה לצדיקים. וצריך לדעת, מה הענין לתת בסעודת הפסח סממני סעודת העתיד לבוא. ועל פי הדברים האמורים יש לבאר, כי מאחר שסעודת הפסח והמצה היא סעודת ה', על כן מציינים, את הסעודה בו תהיה השלימות הגדולה של אכילת כנסת ישראל על שולחנו של הקב"ה, שהיא סעודת לויתן. כי בלילה זה חוגגים את מה שנכנסנו לאכול משולחן השם ומלחמו.

ונמצא שזכו ישראל לארבע דרגות של לחם ה'. הראשונה - קדשים ממש, קרבן פסח והמצה שבאה עמו. השניה - שיירי קדשים שהיו לחם נס והיה בהם טעם מן. שלישית - המן עצמו, לחם מן השמים.

והדרגא הרביעית, שכנסנו לארץ ישראל, ואכלו מעבור הארץ, שאמנם הלחם שבה הוא ארצי ואינו לחם ניסי ככמדבר, אך הוא לחם ה', כי הארץ היא ארץ ה', ככתוב "כי לי הארץ". והיא הארץ אשר ה' דורש אותה תמיד. ועיני ה' בה מראשית השנה עד אחרית שנה.

מצה, לחם קדשים - לחם ה'

נתבאר כי הלחם בא לציין כי בני חורין אנו, ולחמינו לחם חירות הוא, מלחם ה'. ומה שהוא מצה הוא כדי להזכיר את חפזון היציאה.

אמנם יש להוסיף, כי עצם היות הלחם מצה מורה על ענין זה של לחם ה'. שהרי כל המנחות באות מצה, ככתוב - 'כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ, כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב, יא). [ובטעם הדבר שהשאור והחמץ נאסרו להקרבה על המזבח. נתבאר במקו"א].

והנה איסור הקרבת החמץ לה' אינו שייך ליציאת מצרים והחפזון. אלא דין זה מלמדנו כי המצה מצד עצמה היא הלחם הראוי להיות לחם ה', והחמץ אינו ראוי להיות לחם ה'. אם כן גם עצם צורת המצה יש בה ציון וביטוי על היותה לחם ה'. נוסף על ציון מאורע יציאת מצרים בחפזון.

כלומר כשהוציאנו ה' ממצרים נתן לנו לאכול מלחמו, וכביכול אמר לנו הקב"ה, בני, מעתה סמוכים הנכם על שולחני ולכו אכלו בלחמי, ואכילת המצה מציינת מצב חדש זה.

ליל פסח - סעודת ה'

ובמהלך זה יתוסף משנה טעם במצוות הלילה הראשון של פסח, אשר כולם מצוות של אכילה, פסח מצה ומרור. יש כאן סעודה גדולה של מצוה. סעודת הסדר באה לציין את הסעודה הראשונה אשר בה נעשינו לעם ה' והחילונו לאכול על שולחנו, ובאותה סעודה נתן לנו ה' לאכול מהמצה - הלחם שלו, ומקרבן הפסח - הבשר שלו. ויש בזה להודיע לנו כי מעתה אנו אוכלים משלו כי אנחנו שלו.

וכן איתא במדרש כי ענין סעודת קרבן הפסח היינו שה' עושה סעודה לבניו בפסח. סעודת הפסח

האוצרות ללא הפסקה

הגנו לעדכן ולבשר לציבור הרחב,
קוראי ולומדי הגיליון אוצרות בן מלך
כי ברצות ה' אחרי מאמץ הכנה מיוחד מטעם המכון
גם בשבוע הבא לקראת חג הפסח
ייצא הגיליון לאור
בהפצה השבועית רגילה - במיילים וכבתי הכנסיות
על ענייני החג
למען שמחת יום טוב של המשותקים לתורתו
של רבינו בעל הבן מלך
להשביע נפשנו מאוצרו הטוב במועדים נשגבים אלו
בברכה נאמנה
הנהגת המכון

הנהלת מכון "כתבי בן מלך" מאחלת לכל תומכי וידידי מפעל חייו של רבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

חג פסח כשר ושמח

ערב החודש הראשון תש"פ

בס"ד

יום אירא אני אליך אבטח

לרגל מצב המאורעות בעולם ה"י והדאגה האופפת רבים ולרגל הביקוש הרב שהתעורר בציבור לדברי החיזוק של רבינו זצ"ל אשר חקוקים בספר

"בן מלך - בטחון"

אשר נודע כוחם הגדול לעודד ולחזק ידיים רפות ורבים מעידים כי הלימוד בספר זה הפך את חייהם אשר נשתנו לטובה לאין ערוך

וכן הספר

"בן מלך - חכמה ומוסר"

המדריך את אורח חייו של יהודי

הננו להודיע כי ניתן להשיגם בחנויות הספרים

וכמו כן ניתן להשיגו אצל הנציגים בקהילות או לתאם אצל הנהלת המכון 054-8422488

חזקו ויאמץ לבבכם כל המייחלים אל ה'

בברכת התורה

הנהלת "מכון כתבי בן מלך"

עקב המצב

ניתן להזמין את ספר ויקרא, הגדה של פסח, וספר שיר השירים

וכן את שאר ספרי רבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

בטלפון 054-8422488

ושליח יביא לכם את הספרים עד הבית

התודה והברכה לידידנו הנעלים שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו

הרב **דוד שיינברגר** שליט"א
לרגל הולדת הבת

ברכת מזל טוב לידידנו

הרב **שלמה בלוי** שליט"א
לרגל הולדת הבת

ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים

בחסות לוצקין ביטוחים

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,

נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com